

Geert-Jan Alexander Knoops

Advocaat van de president

A.W. Bruna Uitgevers B.V., Utrecht

1

De man had elk besef van tijd verloren. De ruimte waarin hij hing was donker; er drong geen licht door. Voor zijn gevoel hing hij al een eeuwigheid met zijn handen boven zijn hoofd bevestigd aan een balk. De kou op zijn naakte lichaam voelde hij al lang niet meer. Evenmin als de ontlasting die langs zijn gespreide benen naar beneden liep. Ook de geur daarvan drong al lang niet meer tot hem door. Hij was enkele malen van uitputting in slaap gevallen. Daardoor kwam hij met zijn gehele gewicht aan zijn armen te hangen. Hij voelde dat het kapsel van zijn schouder gescheurd moest zijn.

Wahid al-Zuha wist ook niet waar hij was. Ze hadden hem 's nachts in de woning van een vriend in Pakistan opgepakt. Waarschijnlijk was er getipt, waarvoor door de Amerikanen was betaald. Nog steeds voelde hij de verwondingen van de harde ondervragingen. Maar dat was nog niets vergeleken met wat hij nu moest doorstaan. Het viel ook in het niet bij zijn training die hij bij Al Qaida in Pakistan had ondergaan voordat hij een leidende rol binnen Al Qaida kreeg.

Wahid al-Zuha hoorde de deur van de ruimte waar hij hing opengaan. De ondervragers waren terug. Hun wreedheid was ongekend geweest. Ditmaal zou Wahid geen kracht meer hebben om mentale weerstand te bieden. Even knipperden zijn ogen in het felle licht dat ze op hem richtten. Wahid hield zich bewusteloos. De drie Amerikanen schopten hem echter om hem bij bewustzijn te krijgen.

De ondervragers maakten Wahids boeien los. Diens lichaam viel met een klap op de koude stenen vloer. Twee van hen hielden de Saudiër nu vast. De derde gooide vanaf een hoogte van twee meter langzaam een emmer water leeg in Wahids mond die door de twee Amerikanen werd opengehouden. Onder hen kronkelde Al-Zuha in doodsnood; hij kreeg geen adem en raakte bijna bewusteloos. Steeds stopte de leider van de ondervragers, de Amerikaan met de emmer, op het moment dat Al-Zuha bijna 'verdronk'. Na zo'n twintig minuten zette het CIA-ondervragingsteam de Saudiër meer dood dan levend in een stoel.

'Klootzak, je krijgt nog één kans voordat we je definitief laten verzuipen.'

Al-Zuha keek hen met een minachtende blik aan.

De CIA-agent sloeg met zijn vuist op de verwondingen aan de polsen van de Saudiër. Deze schreeuwde het uit van de pijn.

‘Geef het nu maar op. Werkte Al Qaida samen met Saddam Hoessein?’

De CIA-ondervragers waren vastbesloten om de Saudiër zo lang te martelen tot hij zou toegeven dat Al Qaida wist dat Irak beschikte over massavernietigingswapens en met Irak samenspande om massavernietigingswapens in te zetten tegen het Westen. Daarvan was de teamleider zelf ook overtuigd. Het was slechts een kwestie van een mens zo lang pijn doen totdat deze de dood in de ogen keek; zelfs de meest geharde persoon zou dan zijn diepste geheimen onthullen. De teamleider had er ook veel over gelezen; vooral over de martelingen door de Vietcong op Amerikaanse soldaten. Het vormde voor deze *war on terror* belangrijk studiemateriaal. De emmer water werd opnieuw gevuld. De angst en de pijn wonnen het nu. Al-Zuha vertelde ze precies wat ze wilden horen. De Saudiër kon niet meer. Hij wilde slechts één ding: rust.

2

De lange man met de volle snor luisterde aandachtig. Zijn zwarte emotieloze ogen keken zijn vijf vertrouwelingen spiedend aan. In zijn leven had hij nog nooit iemand vertrouwd. Zelfs zijn eigen neef had hij laten doden. Als hoofd van de Republikeinse Garde van Irak had hij, zo wist Saddam Hoessein, getracht Hoessein in diskrediet te brengen. De toorn van de Iraakse president was ontembaar geweest. Abdullah onderging een standrechtelijke executie. Het was een voorbeeld geweest voor de gehele natie en in het bijzonder Saddams staf. Voor de westerse wereld was Saddam niet meer dan een barbaar die met een handomdraai mensen liet vermoorden. Slechts weinigen wisten dat dit enkel een façade was waarachter een *evil genius* schuilging. Saddams intelligentie was niet te onderschatten; op sluwe wijze speelde hij mensen tegen elkaar uit om zo te achterhalen wat hun agenda's waren. Dit had ervoor gezorgd dat hij al geruime tijd de machtigste man van Irak kon zijn.

De vijf vertrouwelingen waren zich er als geen ander van bewust dat hun lot afhing van de onvoorspelbare buien van hun president. Een van hen, generaal Hassan Turkaz, hoofd van de Iraakse Republikeinse Garde, had hier tot dusverre feilloos mee kunnen omgaan. Turkaz bekleedde deze functie nu drie jaar nadat hij zich in de Irak-Iranoorlog had onderscheiden door zijn meedogenloze behandeling van gevangenen. Generaal Mahdi al-Ahmet, eveneens een oorlogsveteraan, had enkele jaren geleden de post van minister van Defensie gekregen. Al-Ahmet zat tegenover de president en kreeg altijd als eerste het woord. De generaals Talin Sandar en Shamin al-Bakir, ministers van Binnenlandse Zaken respectievelijk Externe Relaties waren voor de Leider van minder belang. Sandar was een tegenpool van Al-Bakir. De laatste beschikte nauwelijks over diplomatieke vaardigheden ofschoon hij werd geacht de buitenlandse betrekkingen van Irak te onderhouden. Talin Sandar beschikte over onderhandelings talent. Saddam vond deze eigenschap belangrijker voor binnenlandse aangelegenheden dan voor Externe Zaken. De buitenwereld was Irak per definitie niet gunstig gezind. De belangrijkste van het vijftal vormde generaal Mohammed Shah, hoofd van de Iraakse veiligheidsdienst. Van het

vijftal had Shah in feite de meeste macht omdat hij tevens het gehele inlichtingenapparaat in Irak onder zijn verantwoordelijkheid had. Qua intelligentie stak hij met kop en schouders uit boven de andere vier. De Leider stelde in zijn meningen altijd bijzonder belang. Vandaar dat bij dit soort beraadslagingen Shah altijd als laatste aan het woord werd gelaten door de Leider.

Het zestal zat die avond in de ‘kamer van beraad’, zoals Saddam de volkomen geluiddicht afgesloten ruimte in de zijvleugel van zijn presidentiële paleis in Bagdad noemde.

‘Staan de installaties op hun plaats?’ Het was een overbodige vraag, want een ontkennend antwoord zou neerkomen op het ondertekenen van een doodvonnis.

‘Jazeker, Sidi, de installaties zijn uitgerust zoals u heeft bevolen,’ knikte de minister van Defensie. Saddam liet zich maar al te graag zo aanspreken. Sidi is in het Arabisch de aanspreektitel voor ‘heer’ of ‘meester’.

Saddam trok aan zijn havanna. Hij keek de kringetjes rook na alsof hij zojuist miniatuurraketten had afgevuurd.

‘Generaal Al-Ahmet,’ sprak Saddam. Zijn stem was scherp als een mes. ‘Wat verwacht u dat de reactie van onze vijand zal zijn?’ De Iraakse dictator schiep er genoeg in om zijn staffleden te testen; hen in verwarring te brengen. Mahdi al-Ahmet keek eerst onzeker om zich heen, steun zoekend bij de anderen. Niemand verroerde zich, bang om een verkeerd antwoord te geven.

‘Wat bedoelt u, Sidi?’ vroeg Al-Ahmet voorzichtig om tijd te winnen.

‘Zoals ik het zeg, mijn waarde Al-Ahmet.’ Saddam leek hierbij meer belangstelling te tonen voor zijn havanna dan voor zijn minister van Defensie. Saddams ogen verraadden niets.

Generaal Al-Ahmet moest nu wel antwoorden. Was Saddams vraag een valstrik of oprecht bedoeld? De generaal gokte op het laatste.

‘Ik verwacht, Sidi, dat de inlichtingendiensten van onze tegenstanders hun werk naar behoren zullen uitvoeren,’ antwoordde Al-Ahmet diplomatiek.

Saddam glimlachte minzaam.

‘En dus...?’

Generaal Al-Ahmet schoof onzeker op zijn stoel.

‘Het lijkt mij evident dat de Veiligheidsraad ons opnieuw zal veroordelen...’

‘Maar zal het bewijs sterk genoeg zijn om de aanval te forceren?’ hield de Iraakse president aan. Hij richtte zijn blik afwisselend op de andere ministers, alsof hij hen visueel onder schot hield. Geen van hen durfde ongevraagd te spreken.

‘Dat weet alleen Allah,’ ontweek generaal Al-Ahmet een direct antwoord.

Zichtbaar ontevreden richtte Saddam zich tot zijn minister van Buitenlandse Zaken.

‘Generaal Al-Bakir, gaat u ook alleen op Allah af?’ vroeg Saddam terwijl hij enig sarcasme niet kon onderdrukken.

‘Sidi, Allah zij geprezen. Ik meen dat we op een aanval moeten rekenen. President Sawyer zal zich deze kans niet laten ontnemen. Daarvoor is hij te eerzuchtig.’

Saddam Hoessein knikte instemmend. Hij mocht generaal Al-Bakir. Diens analyses klopten vaak.

‘Hoeveel tijd hebben we?’ blafte hij.

‘Hooguit drie maanden,’ antwoordde generaal Al-Bakir snel. Hij had de smaak te pakken nu hij zag hoezeer zijn analyse bij Saddam aansloeg.

‘De aanval zal snel komen. President Sawyer zal niet wachten tot hij de hele wereld achter zich heeft staan,’ lichtte Al-Bakir toe.

‘Kunnen we een aanval van de Amerikanen afslaan?’ Saddam wist het antwoord op deze vraag zelf al. Toch stelde hij hem hardop. Hij genoot van het debat met zijn groep van vijf. Nog meer genoot hij door hen in een hoek te drijven en dan te zien hoe ze als hulpeloze dieren naar vluchtwegen zochten. Maar voor één persoon moest de Leider echt uitkijken. Deze man zat altijd trouw rechts naast hem. Generaal Shah luisterde steeds met gespeelde belangstelling naar zijn vier collega’s. Hij wist dat het zijn visie was die uiteindelijk voor de Leider de doorslag gaf. Nu was het moment daar; de Leider vroeg Shah als laatste naar zijn mening.

‘Generaal Shah, ik vraag u of we in staat zijn ons te verweren tegen een aanval?’

‘Als onze mannen maar gemotiveerd zijn, zullen zij tot het uiterste gaan, Sidi.’

‘Hoe denkt u dit te kunnen bereiken?’ vroeg Saddam belangstellend.

‘Door uw eigen aanwezigheid,’ antwoordde Shah. Saddams belangstelling was nu gericht op het opnieuw aansteken van zijn sigaar. Hij begreep donders goed wat Shah hiermee bedoelde. Zijn soldaten zouden zich doodvechten zolang hun president maar het voorbeeld gaf. De Leider had echter andere plannen. Snel schakelde hij over op een ander thema.

‘Zijn de tekeningen van de militaire complexen naar tevredenheid opgemaakt door jouw mensen?’

‘U hoeft hieraan niet te twijfelen, Sidi,’ was het antwoord van Shah.

Saddam knikte tevreden.

Iedereen zweeg. Ze wisten dat het Iraakse leger groot in aantal was, maar uiteindelijk niet bij machte zou zijn om de Amerikaanse vechtmachine te stoppen. In 1991 bij de Koeweit-oorlog was dit al gebleken. Nadien had het Iraakse leger een versterking ondergaan. Het telde nu zo’n 375.000 man. Maar toch zou het veelal Russische materiaal waarvan de Irakezen zich bedienden, het Amerikaanse hightech oorlogstuig niet kunnen evenaren.

‘Ik eis dat we minimaal een maand standhouden. Dan zal het doel bereikt

zijn.’ Het was voor de vijf generaals duidelijk dat Saddams bevel geen ruimte voor discussie openliet.

‘U dient ervoor te zorgen dat alle voorbereidingen om dit doel te bereiken zo snel mogelijk in gang worden gezet.’ Saddam keek hierbij naar de askegel van zijn sigaar. Gebiologeerd nam hij waar hoe de askegel langzaam afbrokkelde en toen in de asbak viel. Hij wist dat de aanval zou komen. Ook wist hij dat de Amerikanen met overmacht zouden toeslaan en dat zijn troepen mogelijk binnen enkele weken overlopen zouden worden. Misschien wel sneller als zijn plan eenmaal in werking trad. Het moreel onder zijn troepen was niet bijster hoog. De economische situatie in zijn land was door de economische sancties, opgelegd door de Verenigde Naties, belabberd. Irak zou de oorlog zeker verliezen, Saddam kon echter alleen maar winnen. Al zou dat niet meteen duidelijk zijn.

3

De motoren van de Gulfstream creëerden een monotoon en rustgevend geluid. Chester Beresworth zat te knikkebollen boven het dossier dat hij over enkele uren moest presenteren aan zijn Director. Als Deputy-Director Operations van de CIA had hij de leiding over de afdeling die verantwoordelijk was voor het verzamelen van inlichtingen. De afdeling waarover Beresworth de scepter zwaaide was een zeer belangrijke. Om de Verenigde Staten te beschermen tegen subversieve invloeden, baseerde de politiek haar beslissingen over de inzet van militaire en niet-militaire middelen op de adviezen van zijn afdeling.

Enkele uren voordat hij in de Gulfstream stapte, had Beresworth het dossier persoonlijk ontvangen uit handen van de leider van het ondervragingsteam van de CIA in Afghanistan. Het was dusdanig 'geclassificeerd' dat slechts enkelen binnen de CIA toegang tot deze gegevens hadden.

Het dossier bevatte de verslagen van de verhoren van meerdere Al Qaida-gevangenen die de CIA in hun voor de buitenwereld hermetisch afgesloten gevangenis te Bagram onder handen hadden genomen. Uiteraard zonder vermelding van de ondervragingsmethoden. Deze waren opgenomen in een apart document. Tot degenen die toegang hadden tot dit document behoorden, behalve Beresworth, ook de CIA-Director zelf.

Slechts weinigen in de wereld wisten van de betekenis van het militaire vliegveld van Bagram. Het was meer dan een vliegveld voor Amerikaanse troepen. De Amerikanen hadden daar ook hun belangrijkste gevangenis gevestigd voor alle vijanden die ze in Afghanistan wisten op te pakken. Het militair vliegveld van Bagram lag vlak bij de stad Bagram in de Afgaanse provincie. Het 5de en het 6de luchtbataljon van het Amerikaanse leger waren daar gestationeerd samen met de 455ste Air Expeditionary Wing van de Amerikaanse luchtmacht en de Amerikaanse mariniers.

In de gevangenis zelf konden zo'n vijfhonderd zogeheten 'vijandelijke strijders' worden gedetineerd, voornamelijk belangrijke kopstukken van Al Qaida en de Taliban. Niemand buiten de Amerikaanse troepen en inlichtingendiensten had

toegang tot de gevangenis. Op papier kon het Rode Kruis eens per twee weken de faciliteit inspecteren, maar de Amerikanen zorgden ervoor dat de inspecteurs van het Rode Kruis niet alles te zien kregen. Gedetineerden hadden geen toegang tot een rechter en werden onderworpen aan ernstige mishandelingen en strenge verhoren. Naar buiten toe werd weliswaar voorgewend dat de gevangenen goed werden behandeld, maar Beresworth wist wel beter. Hij was zelf een aantal malen in het gevangeniscomplex geweest en had daar met eigen ogen gezien hoe ondervragers, ook van zijn Agency, tekeergingen jegens de ‘vijandelijke strijders’; mishandeling, slaaponthouding, seksuele vernedering, bedreiging met honden, het was allemaal aan de orde van de dag. Beresworth had geleerd zich hiervoor af te sluiten, anders zou hij zijn werk niet kunnen doen. Als mens lieten de beelden die hij daar zag hem niet los, maar telkens hield hij zichzelf voor dat er geen andere weg was om de terreur te bestrijden.

De Gulfstream kwam in een lichte turbulentie. De Deputy Director was direct alert. De steward kon ternauwernood de kop koffie rechthouden die hij Beresworth wilde aanbieden om wakker te blijven. Beresworth was al 26 uur non-stop in touw. Terwijl hij zijn hete koffie dronk, las de CIA-man nogmaals die ene verklaring.

Wahid al-Zuha was uiteindelijk na maandenlang verhoren doorgeslagen, zo had de leider van het ondervragingsteam hem bij de briefing over het dossier medegedeeld. Zijn uiteindelijke verklaring was wellicht het belangrijkste stuk inlichtingen dat de Amerikanen tot dusverre vanuit een Al Qaida-bron hadden verkregen, realiseerde Beresworth zich. Dat Al-Zuha maar liefst 221 keer eerder was verhoord en dit niets had opgeleverd achtte Beresworth niet relevant. Hij besloot dit buiten het dossier te laten. Het ging per slot om de hoofdzaak. Zo was het hem ook geleerd tijdens zijn opleiding als jong agent in Pakistan. Het laatste verhoor van Al-Zuha was door de leider persoonlijk afgenomen en droeg zijn code ‘SO 21’. Beresworth’ blik gleed over de laatste regels van Al-Zuha’s verhoor:

‘Subject verklaart dat Saddam Hoessein beschikt over massavernietigingswapens. Al Qaida heeft hierover met Saddam Hoessein een verstandhouding. Afdeling Operaties Al Qaida staat in direct contact met de staf van Saddam Hoessein hierover.’

Beresworth wist dat het verhoorverslag nauwelijks details bevatte. Al-Zuha was niet in staat gebleken om concrete gegevens aan te dragen over deze massavernietigingswapens, zoals bijvoorbeeld de locatie ervan en de precieze samenwerking tussen Al Qaida en Saddam. Ook de CIA-teamleider had Beresworth niet meer gegevens kunnen aanreiken.

‘Sir, maakt u zich geen zorgen; onze verdachte heeft gewoon spijt van zijn bekentenis gekregen. Daarom wil hij ons niet meer details geven,’ had de CIA-teamleider tegen Beresworth gezegd. Chester Beresworth nam dit voor lief en was al blij met de informatie. Deze was zeker bruikbaar voor het uiteindelijke doel waarvoor de CIA deze wilde gebruiken. Snel toetste hij een nummer in op zijn satelliettelefoon. In Langley werd vrijwel direct opgenomen.

‘Fleming.’

‘Elliot? Chester hier.’

‘Ben je onderweg?’

‘Ja.’ Beresworth wist dat de lijn beveiligd was. Niettemin was het een ongeschreven code binnen de CIA om zo min mogelijk te zeggen over de telefoon.

‘Heb je de verwachte info?’ De stem van de CIA-Director klonk gespannen. Elliot Fleming was twee jaar terug door de president benoemd als hoogste man binnen de CIA. De benoeming van een CIA-Director was in hoge mate een politieke beslissing in de Verenigde Staten. De intellectuele capaciteiten waren belangrijk, maar ondergeschikt aan zijn politieke gezindte. Tenslotte was de CIA bij uitstek de belangrijkste organisatie die de president met raad en daad moest bijstaan als het ging om de bescherming van de Verenigde Staten tegen externe bedreigingen. De redenen voor deze machtspositie van de CIA binnen de Amerikaanse politiek waren evident.

De Central Intelligence Agency, oftewel de CIA, was niet bedoeld als een militaire organisatie. Beresworth had echter wel ervaren dat de CIA zich in de praktijk als een militair orgaan gedroeg. Dat kon in feite ook niet anders. De CIA was verantwoordelijk voor het veiligstellen van de nationale veiligheidsbelangen maar ook de inlichtingenbelangen. Dit alles om de kopstukken binnen de Amerikaanse politiek te beschermen.

Toen Beresworth zijn opleiding kreeg binnen de CIA werd hem ook al snel duidelijk dat deze transformatie van de CIA naar een min of meer militaire club niet uit de lucht kwam vallen. In 1947 volgde de CIA de zogeheten Office of Strategic Services op die gedurende de Tweede Wereldoorlog was gevormd om spionageactiviteiten tussen de verschillende afdelingen van het Amerikaanse leger als opvolger te coördineren. In 1947 werd de CIA in het leven geroepen op grond van de zogeheten National Security Act. Hoewel de CIA aanvankelijk geen politiemandaat kreeg, veranderde dit al een jaar later, toen de bevoegdheden van de CIA werden verruimd. Activiteiten als sabotage, antisabotage, aanvals- en vernietigingsactiviteiten, ondermijning van andere buitenlandse organisaties, assistentie aan buitenlandse verzetsgroepen, ondersteuning van guerrilla- en vrijheidsbewegingen in het buitenland, het ondersteunen van niet-communistische bewegingen in andere landen van de wereld, het werd vanaf dat moment allemaal tot het ‘arsenaal’ van de CIA gerekend.

Niettemin bleef de hoofdfunctie van de CIA gericht op het verzamelen van informatie over buitenlandse regeringen, organisaties, maar ook individuen, en dit alles om de Amerikaanse regering zo goed mogelijk te adviseren. Al gauw groeide echter de CIA in de praktijk uit tot een instituut dat bekendstond om haar geheime en zelfs ook paramilitaire operaties. Daartoe werd binnen de CIA zelfs een Special Activities Division opgezet om zo veel mogelijk invloed uit te oefenen op het buitenlandse politieke beleid. Beresworth wist van deze divisie niet veel want het was ook beleid binnen Langley dat de verschillende divisies van de CIA zo min mogelijk van elkaars activiteiten op de hoogte waren.

In 2004 vond echter een ingrijpende omslag plaats in het functioneren van de CIA. Tot dat jaar was de CIA de voornaamste inlichtingenorganisatie in de Verenigde Staten geweest. De CIA zag daarbij toe op alle inlichtingenactiviteiten binnen de Verenigde Staten; een soort van moederorganisatie dus. Op grond van een nieuwe antiterreurwet in 2004 werd echter een nieuw instituut in het leven geroepen, dat van het bureau van de Director Nationale Inlichtingen, oftewel DNI, dat de 'managementtaak' van de CIA overnam. Vanaf dat moment was het de DNI die toezicht hield op alle, in totaal zo'n zestien, veiligheidsdiensten in de Verenigde Staten.

Het resultaat liet zich raden. Achter de schermen brandde een machtsstrijd tussen de CIA en de DNI los. Uiteindelijk won de CIA het qua machtspositie van de DNI en bleef het monopolie houden als machtigste inlichtingendienst van de Verenigde Staten.

Dit alles zorgde ervoor dat Elliot Fleming momenteel een machtig persoon was in de Verenigde Staten. Fleming had een bijzondere relatie met president Jeremy Sawyer. Beresworth wist dat de adviezen van Fleming voor Sawyer meer waarde hadden dan die van de Director van de DNI. De druk op Beresworth om aan de verwachtingen van zijn baas te voldoen, was daarom groot. Beresworth was er door de vermoeidheid van de reis niet helemaal met zijn gedachten bij. Elliot merkte dit aan de stem van zijn Deputy. Hij herhaalde daarom zijn vraag met nadruk.

'Chester, kun je me met één woord laten weten of je de informatie hebt gekregen waarop we zitten te wachten?!

'Zeker,' was het antwoord van de Deputy Director Operaties. Beresworth probeerde ondanks zijn vermoeidheid zelfverzekerd te klinken. Hij wist dat Fleming het uiterste van zijn mensen vergde. Voor de Director telde alleen het resultaat, ook al ging dit ten koste van de gezondheid van zijn personeel. Door deze keiharde houding was Fleming op zijn huidige post terechtgekomen.

'Hoe snel kun je hier zijn?'

'Volgens het vluchtschema zetten we over vijftiennegentig minuten de landing in. Zeg maar over een kleine twee uur dus.' Naast het hoofdkwartier van de

CIA in Langley, gelegen in de staat Virginia op een paar kilometer afstand van Washington D.C., had de CIA haar eigen vliegveld.

‘Prima. Kom direct naar mijn kantoor. De briefing in het Witte Huis is namelijk vanmiddag.’ Fleming wachtte niet op een antwoord van Beresworth en verbrak de verbinding.

De Deputy Director Operaties klapte het dossier dicht. Hij zou de komende anderhalf uur nog wel wat slaap kunnen gebruiken. Daarna zou de stress zich weer aandienen. Maar het einde van zijn missie was nu hopelijk in zicht.